

11.2.2016

Selvitys tuotteiden energiamerkintään liittyvien muutosten vaikutuksista - yhteenveto**Tausta**

Energiamerkintädirektiiville (2010/30/EU) on heinäkuussa 2015 annettu komission muutos-ehdotus, joka muuttaisi oleellisesti merkintään liittyviä toimenpiteitä ja yritysten velvollisuuksia. Uusi energiamerkintäsäädös olisi EU-asetus nykyisen direktiivin siasta, ja uudet vaatimukset astuisivat voimaan 1.1.2017 jokaisessa jäsenmaassa.

Projektissa selvitettiin jäsenyrityksiin kohdistuvia kustannuksia ja hallinnollista taakkaa, joita syntyy energiamerkinnän velvoitteista. Tavoitteena oli selvittää muutosehdotuksen vaikutuksia ja kerätä taustatietoa lainsäädäntöön vaikuttamiseen. Selvitys toteutettiin pääasiassa kirjalliseen materiaaliin tutustumalla ja yrityshaastatteluilla. Haastatteluihin osallistui yhdeksän yritystä.

Selvityksessä tarkasteltiin vaatimuksia niistä energiamerkintäsäädöksistä, jotka koskevat Teknologiateollisuus ry:n ja Talotekniikkateollisuus ry:n jäsenistöä. Tällöin kyseeseen tulivat lähinnä rakentamiseen liittyvät tuoteryhmät ja ammattikäyttöön tarkoitetut tuotteet, joille on jo annettu tai tullaan kohta antamaan sekä ekosuunnittelu- että energiamerkintävaatimuksia. Selvityksessä tarkasteltiin toimenpiteitä, jotka liittyvät vaatimusten voimaantulon ja uudelleentarkastelupäivämääriin, energiamerkinnän uudelleenskaalauksen vaikutuksiin sekä kustannuksia, jotka aiheutuvat tuotetietokannasta.

Tämän selvityksen sisältö ja kommentit viittaavat ensisijaisesti komission esitykseen energiamerkintädirektiivin uudistamisesta (COM(2015)341, 15.7.2015) ja toissijaisesti neuvoston komission esitykseen tekemiin muutosesityksiin (ST 13917/2015, 13.11.2015). Raportin tekstissä on huomioitu myös keskustelu TEM:n vastaavien virkamiesten kanssa (18.11.2015, Carina Wiik, Mika Kapanen, Mikko Paloneva ja Maria Holmi). Tässä raportissa on oletettu, että uusi energiamerkintäasetus astuisi voimaan 1.1.2017 komission esityksen mukaisesti.

Ekosuunnittelu- ja energiamerkintävaatimukset ja näiden synkronointi keskenään

Ennakoitavuus paranisi, jos ekosuunnittelu- ja energiamerkintäsäädösten vaatimukset olisi yhdenmukaistettu keskenään etenkin vaatimusten voimaantulon ja uudelleentarkasteluajankohtien osalta. Nykyistä tilannetta, missä vaatimukset astuvat voimaan eri aikoina, yritykset eivät nähneet toimivana ratkaisuna. Lisäksi vaatimusten tulisi olla ennakoitavissa riittävän aikaisin, jota muutoksiin ehditään varautua. Ehdotettu työsuunnitelma, joka sisältäisi uudet tuoteryhmät sekä tarkasteltavat että uudelleenskaalattavat energiamerkit, parantaisi muutosten ennakoitavuutta.

11.2.2016

"Automaattinen" energiamerkinnän muuttuminen ekosuunnitteluvaatimusten muuttuessa ei myöskään saanut kannatusta. Yritykset toivoivat, että kaikki tuotetta koskevat muutokset esitetään kunkin tuoteryhmän energiamerkintäasetuksessa.

Energiamerkinnän uudelleenskaalaus ja sen merkitys käytännössä

Esitettyssä ehdotuksessa otettaisiin käytännöksi energiamerkinnän uudelleenskaalaus, jolla säännöllisin väliajoin skaalattaisiin tuotteen energiamerkinnän luokat uusiksi. Tämän menetelyn käytännön toimenpiteitä, vaikutuksia ja kustannuksia pyrittiin arvioimaan suhteessa eri tuoteryhmiin, tuotteisiin tai yrityksiin yrityshaastatteluilla.

Yritykset esittivät, että kuhunkin tuoteryhmään sovellettavat uudelleenskaalauksen kriteerit ja mahdollinen tarkasteluajankohta pitäisi olla selkeästi ja yksiselitteisesti esitettynä kyseessä olevan tuoteryhmän energiamerkintäasetuksessa. Yritykset näkivät lisäksi, että uudelleenskaalaus voi olla tarpeen vain niissä tuoteryhmissä, jossa teknologiat kehittyvät nopeasti.

Uudelleenskaalauksen kustannusvaikutuksesta ei yrityksillä ole selvää käsitystä, koska kriteerit eivät ole vielä selvät. Suurin kustannusvaikutus tulisi, jos/kun säädöksen mittaus- ja/tai laskentamenetelmät muuttuisivat. Pienempi kustannusvaikutus syntyisi, jos energiamerkissä tai tuoteselosteessa ilmoitettavien tietojen määrä muuttuisi. Jos mittaus- tai laskentamenetelmät muuttuisivat, olisi oletettavaa, että uudelleenskaalaus aiheuttaisi samanlaisia kustannuseriä, kuin jos tuotteelle annettaisiin energiamerkintävaatimuksia ensimmäistä kertaa.

Komission ehdottama tietokanta

Uudessa energiamerkinnän EU-asetusehdotuksessa on esitetty otettavan käyttöön koko EU:ta kattava energiamerkintään liittyvä tietokanta, jonne yritysten olisi tallennettava energiamerkintäsäädöksessä vaadittuja tuotteita koskevia teknisiä tietoja ja vaatimustenmukaisuusinformaatiota. Ainakin osa näistä tiedoista voidaan luokitella yrityssalaisuuksiksi. Tietokannan ylläpitämisestä yrityksille aiheutuvia todellisia kustannuksia selvitettiin yrityshaastatteluilla.

Energiamerkin ja tuoteselosteen kustannusvaikutus

Yrityksiltä saatujen tietojen perusteella energiamerkin ja tuoteselosteen kustannukset per myyty tuote ovat välillä 0,03 – 5 euroa. Suuri vaihteluväli selittyy eroista yritysten toimintavoissa sekä tuotteissa. Yrityksillä, jotka itse tulostavat energiamerkit ja tuoteselosteet omassa tuotannossa, kustannus oli välillä 0,03 – 0,1 euroa per myyty tuote. Ulkoa ostetut energiamerkit ovat kalliimmat, ja ne maksavat 0,3 – 2 €/kpl.

Komission selvityksen mukaan esitettyyn kustannustasoon, *"kaksi senttiä jokaista merkittyä ja myytyä tuotetta kohden"*, päästään vain jos energiamerkit ja tuoteselosteet tulostetaan paperille ja jaetaan tuotteen mukana ja tuotteiden valmistusmäärät ovat satoja tuhansia tuotteita vuodessa.

11.2.2016

Tuotetietokannan kustannukset

Koska tuotetietokannasta ja sen toiminnasta ei ole tarkempaa kuvausta, oletettiin, että tiedot jouduttaisiin syöttämään lomakkeita käyttäen eikä tietojen massasiirtona. Haastetuilla yrityksillä on tuotemalleja 1–520, ja mallien vuosittainen kokonaismyymintimäärä vaihtelee välillä 500–30000 kpl. Näillä tiedoilla arvioitiin tuotetietokannan tietojen syöttämisen kustannukseksi 0,04–2,2 euroa per myyty tuote. Suuret erot kustannuksissa selittyvät tuotemallien määrällä, vuosimyynnillä ja tuotteiden erilaisuudella (lämmivesivaraaja vs. maalämpöpumppu vs. ilmanvaihtokone).

Komission esittämään kustannustasoon, ”*noin puoli senttiä myytyä tuotetta kohden*”, päästään vain, jos vuosimyynni olisi n. 1 000 000 tuotetta vuodessa. Peruskustannus, joka muodostuu tietojen syöttämisestä on kaikille yrityksille sama eikä määräydy tuotteiden myyntimäärän mukaan. Tästä johtuen 0,5 senttiä/tuote ei toteudu rakentamiseen liittyvissä tai ammattikäyttöön tulevilla tuotteilla.

Energiamerkinnän kokonaiskustannus

Eräät kyselyyn vastanneista yrityksistä pystyivät arvioimaan energiamerkinnän kokonaiskustannuksia. Kustannukset sisälsivät muun muassa oman ja ulkopuolisen työn, testauslaboratorion investoinnit ja juoksevat kulut sekä myynti- ja markkinointimateriaalien päivittämisen vastaamaan tuoteryhmäkohtaisen asetuksen vaatimuksia.

Energiamerkinnän kokonaiskustannusten vaihteluväli on erittäin laaja sekä absoluuttisesti mitattuna että suhteutettuna tuotteen myyntimäärään ja -hintaan. Absoluuttisen kustannuksen vaihteluväli oli 2,2–276 euroa myytyä tuotetta kohden. Suhteutettuna tuotteen verolliseen myyntihintaan vaihteluväli oli 0,28–10 %. Tässäkin suuret eroavaisuudet kustannuksissa selittyvät tuotemallien määrällä, vuosimyynnillä ja tuoteryhmien erilaisuudella (lämmivesivaraaja vs. maalämpöpumppu vs. ilmanvaihtokone).

Yritysten kommentteja tietokantaan

Yritysten kommentit tietokannan suhteen olivat pääasiassa kriittisiä ja varauksellisia. Erityistä huolta aiheutti luottamuksellisen tiedon saatavuus, koska tietojen säilymiseen luottamuksellisena joissakin jäsenvaltioissa ei luotettu. Yritykset vastustavat testauselosteiden syöttämistä tietokantaan. Yritykset vaativat, että sellaiset tiedot olisi esitettävä markkinavaltaviranomaiselle vain tämän pyynnöstä. Nämä testauselosteet sisältävät esimerkiksi mitaustulosteita tai -taulukkoita, joiden perusteella viranomaisen ei vielä pysty päättelemään tuotteen vaatimustenmukaisuutta.

Tietokannan kieltä ei ole määritelty. Etenkin mikro- ja pk-yritysten näkökulmasta oman äidinkielen käytön on oltava mahdollista ”pakollisen” englanninkielen sijaan.

11.2.2016

Mikäli tietokantaan päädytään, tulisi siihen syötettävää tietomäärää rajata huomattavasti nyt ehdotetusta. Tietojen syöttäminen pitää olla automatisoitua, eikä missään tapauksessa *"lomakkeelle naputtelua"*.

Yritysten toimintatavat (myös ohjelmistot, yms.) poikkeavat toisistaan huomattavasti, kuten myös määrittely, mitä tarkoitetaan mallilla ja vastaavalla mallilla. Yritykset katsovat mallia oman toimintansa näkökulmasta, jossa usein myytävällä tuotteella on yrityksen järjestelmissä oma nimikkeensä, vaikka näillä malleilla voisikin olla sama energiamerkki ja tuoteseloste. Mallin määrittelmä ei poista perusongelmaa, eli syötettävien tietojen suurta määrää.

Lisätietoa:

Carina Wiik

carina.wiik(at)teknologiateollisuus.fi

+358 40 7173627